

stonden om zèlf de touwtjes in handen te nemen.

In 1859 richtten enkele Rotterdamse burgers, voor een deel aandeelhouders in de schouwburg, een 'Comité ter exploitatie van het Hollandsch Tooneel en de Hoogduitsche Opera' op. De woordvoerder, de heer W.F. Thooft, lichtte het plan van het comité bij de schouwburgcommissarissen toe. Men vond de tijd rijp voor een vaste groep Hollandse tonelisten en een Duits operagezelschap, 'waarbij nog komt, dat hij (Thooft) de stad Rotterdam uit hare afhankelijke toestand wenscht te redden, daar thans wil men in Rotterdam tooneelvoorstellingen zien opvoeren, men zich alsdan tot tooneelgezelschappen, hetzij te 's Hage of te Amsterdam gevestigd moet wenden'.

Door een gelukkig toeval was J.E. de Vries juist gedwongen af te treden als leider van de Amsterdamse schouwburg. Het comité bood De Vries de directie aan van zowel het Hollandse gezelschap, als van de Duitse opera. Hij nam een paar van de beste acteurs en actrices (o.a. Jan Albregt en diens echtgenote Wilh. Albregt-Engelman) mee naar Rotterdam, zodat de stad kon bogen op een excellent gezelschap. Al vrij spoedig verlieten enige artiesten Rotterdam weer. De Vries engageerde daarop jonge spelers als Sophie de Vries, Jaap Haspels, Antoine le Gras en Willem van Zuylen. Deze nieuwelingen stonden open voor de speelstijl die een van de leden van de groep, Louis Moor, in Frankrijk had geleerd. Deze stijl, het 'au-naturel' spelen, werd 'als 't ware het handelsmerk van hun gezelschap'³⁹).

Intussen bleef De Vries een voorkeur houden voor grootse, spectaculaire en dure montering⁴⁰). Vooral bij de opera kon hij zich wat dat betreft uitleven. Maar het schouwburgbestuur en de acteurs verweten hem steeds meer, dat hij verzuimde de gewone toneelliefhebbers een behoorlijk repertoire voor te zetten. De Vries kon en wilde niet meegaan in het nieuwe genre. Toen hij dan ook in 1867 een aanbod uit Amsterdam kreeg, trad hij af als directeur.

Het Comité had inmiddels een zeer respectabel operagezelschap weten aan te trekken. 'De solisten waren zeker niet allen zangers van den allereersten rang, maar het waren, op een enkele uitzondering na, artísten, die bovendien over voldoende stemmiddelen en veel zeggingskracht beschikten. Daarbij kwam dat zij elkander heel spoedig begrepen en daardoor in samenspel een voortreffelijk geheel wisten te leveren.'⁴¹) De Vries voegde nog een derde element aan het geheel toe, namelijk een ballet. Maar voor het Comité en voor het Rotterdamse publiek stond de Duitse opera op de